

Обуховська Л.В.

аспірантка і асистент кафедри комп'ютерних технологій дизайну;

Шинкарчук І.В.

студентка кафедри комп'ютерних технологій дизайну

Національний авіаційний університет (Київ)

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ АЕРОВОКЗАЛІВ НА ПРИКЛАДІ ОРНАМЕНТІВ: СПОСОБИ ВИКОРИСТАННЯ

Анотація. У статті визначено способи використання національних орнаментів як засобу самоідентифікації українців у оформленні інтер'єрів українських аеровокзалів, а також варіанти розташування орнаментів у різних зонах і приміщеннях аеровокзалу.

Ключові слова: аеровокзал, орнамент, національна ідентичність.

Аннотация. Обуховская Л.В., Шинкарчук И.В. Национальная идентичность украинских аеровокзалов на примере орнаментов: способы использования. В статье определены способы использования национальных орнаментов, как средства самоидентификации украинцев, в оформлении интерьеров украинских аеровокзалов, а также варианты расположения орнаментов в разных зонах и помещениях аеровокзала.

Ключевые слова: аеровокзал, орнамент, национальная идентичность.

Annotation. Obukhovska L.V., Shinkarchuk I.V. National identity of the Ukrainian air terminals on the example of ornaments: methods of the using. The methods of the using of national ornaments as to the means of self-definition of Ukrainians were defined in design of interiors of the Ukrainian air terminals, and also variants of location of ornaments in different zones and apartments of air terminal in the article.

Keywords: air terminal, ornament, national identity.

Постановка проблеми. Аеровокзали є великими громадськими спорудами загальноміського значення і часто визначають собою перше враження від міста, а іноді й від країни в цілому. Ці обставини впливають на ті специфічні вимоги, які мають пред'являтися до їх архітектурно-просторової композиції та дизайн-рішення інтер'єрів.

А у зв'язку з наближенням ЄВРО 2012 у міжнародних українських аеропортах на всю іде підготовка до приймання іноземних футбольних фанів і модернізація аеровокзалів. Наші архітектори-дизайнери задумалися і над визначенням національної ідентичності у оформленні інтер'єрів аеровокзалів.

Актуальність. Сьогодні у сфері архітектури та дизайну України триває процес пошуку власного шляху в багатовекторному розвитку сучасної архітектури у світі. В умовах культурної глобалізації опускається аспект архітектурно-просторового вирішення громадських споруд і комплексів у національному стилі, з використанням культурно-національних і етнічних особливостей регіонів України. Тому виникла потреба у збереженні національної своєрідності. А у світлі майбутніх спортивних подій дане питання стало актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні засади проектування споруд аеровокзалів є предметом різнобічного дослідження науковців. Зокрема, А.Л.Гельфонд визначає прийоми архітектурної композиції аеровокзалів і фактори, що впливають на їх об'ємно-планувальну структуру [2]. М.В.Комський розглядає прийоми поетапного розширення аеровокзалів середньої пропускну спроможності та діапазону їх росту [4]. В.А.Зеленкова наголошує на застосуванні національної символіки в дизайні пасажирських зон аеровокзалів [3]. Проте недостатньо вивченими залишаються способи і прийоми практичного застосування національних елементів, наприклад, орнаментів, у оздобленні внутрішніх просторів аеровокзалів.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Стаття виконана у межах держбюджетної кафедральної науково-дослідної роботи № 83/10.03.03 «Засади формування гармонійного предметно-просторового середовища міських утворень», а також провадження офіційної політики Національного авіаційного університету на фахову специфіку закладу.

Метою даного дослідження є запропонувати способи використання національних орнаментів як засобу самоідентифікації українців у оформленні інтер'єрів українських аеровокзалів.

Виклад основного матеріалу. З переосмисленням функціонування громадського простору за умов парадигматичних змін глобалізованого світу [7] виникає необхідність звернутись до національного коріння. Так, у світовому суспільстві сьогодні росте тенденція до відродження автентичних культур у межах самих країн. Аналогічні тенденції до національного відродження у незалежній Україні, що, зокрема, підтримується і на державному рівні [1], спонукають до дослідження тих складників етнічної культури українців, які зберігають багату інформацію про історію народу. До останніх належить орнамент, що створив складну та злагоджену систему, яка функціонує на всіх рівнях української культури. Відповідаючи за фіксацію та передачу крізь віки інформації різного характеру, орнамент є одним із засобів комунікації [3].

Надійшла до редакції 17.10.2011

Отже, спробуємо розширити сферу застосування орнаментального мистецтва, виходячи за межі традиційного бачення. У даному дослідженні пропонується використовувати орнамент як альтернативу збереження національної ідентичності українців.

З огляду на багату на графічні елементи і мотиви українську орнаментику пропонуються такі **способи використання орнаментів** у оформленні внутрішніх просторів аеровокзалів (приклади таких способів наведені у табл.1):

1 – перенесення орнаментів із традиційної оздоблювальної поверхні у нестандартні об'єкти дизайну для даного типу і в сучасні;

2 – орнаментування за допомогою сучасних візуальних засобів відтворення інформації.

Безцінна скарбниця декоративно-прикладного мистецтва України дає можливість вибирати між різними його видами для різнопланового використання орнаментів, підкреслюючи тим самим художню виразність і самодостатність останніх. Мотиви вишивки, візерунки писанок, елементи витинанок, орнаменти різьби по дереву та шкірі, петриківський розпис, мотиви кованих виробів, візерунки килимів і тканих виробів тощо – усе це дозволяє робити своєрідними інтер'єри наших аеровокзалів, а саме з використанням культурно-національних і етнічних особливостей регіонів України (рис.1).

Крім того, варіанти розташування орнаментів можуть бути у різних зонах і приміщеннях аеровокзалу. (З деталями можна ознайомитися в табл.2.)

Уже сьогодні питанням національної ідентичності українських аеровокзалів переймаються у Львові. Так, інтер'єр нового терміналу Міжнародного аеропорту «Львів», який будують до чемпіонату Європи 2012 року з футболу, буде оздоблено в українському етно стилі. Проект цього терміналу у стилі хай-тек розробила компанія «Тебодін-Україна», яка виконала уже більше 600 проектів аеропортів світу і перемогла у тендері на

проектування вокзалу львівського аеропорту. Головний архітектор проекту від цієї компанії – Юлія Шигаєва. За проектом ззовні термінал виглядатиме як сучасна споруда з бетону і скла, що відповідає міжнародним архітектурним вимогам і будівельно-технічним стандартам. Будівля аеровокзалу складатиметься з двох різногабаритних об'ємів: основної пасажирсько-технологічної частини та комунікаційно-допоміжної галереї.

Щодо внутрішнього оформлення, дизайн якого розробляла компанія «Тебодін-Україна», його акцентом буде національний орнамент. В ескізах оформлення інтер'єрів нового терміналу львівського аеропорту два декоративні елементи: по-перше, використання мотивів української вишивки для оздоблення; по-друге, використання мотивів писанки для мозаїки підлог залів першого поверху (рис. 2). Як свідчать ескізи, які надала компанія ексклюзивно для Інформаційного центру «Україна-2012», дизайнери підбирають давні орнаменти, які є гордістю не тільки регіону, а й всієї України [6].

На наш погляд, у світлі майбутніх спортивних подій не зайвим було б включити національну стилістику у дизайн внутрішніх просторів інших міжнародних аеропортів України, що на даний момент реконструюються, таких як «Бориспіль» і «Донецьк». Оскільки роботи там проводяться масштабні.

Так, модернізація головних «повітряних воріт» країни – аеропорту «Бориспіль» – до 2012 року передбачає розширення до п'яти терміналів: три міжнародні (діючий «В», нові «F» і «D»), також один внутрішньо український («А») і один – для VIP-персон («С»).

У проекті розширення аеропорту «Донецьк» передбачається збудувати новий аеровокзальний комплекс та злітно-посадкову смугу. Після введення в експлуатацію оновленого порту його можливості зростуть на кілька пунктів – і за площею, і за пасажиропотоком. Фактично це буде новий аеропорт, другий за потужністю в країні.

Таблиця 1

Способи використання орнаментів у оформленні внутрішніх просторів аеровокзалів

Спосіб	Приклади
1 – перенесення орнаментів із традиційної оздоблювальної поверхні у нестандартні об'єкти дизайну для даного типу і в сучасні матеріали	- малюнок витинанки технікою штампуну, нанесений на стіни зали очікування; - орнаменти для різьби по дереву, вирізьблені у підлогових кахлях; - мотиви вишивки, вдавнені в скляні кольорові перегородки інтернет-кафе
2 – орнаментування за допомогою сучасних візуальних засобів відтворення інформації	- проєцювання зображення на будь-яку поверхню; - створення будь-якого малюнку на сенсорних поверхнях

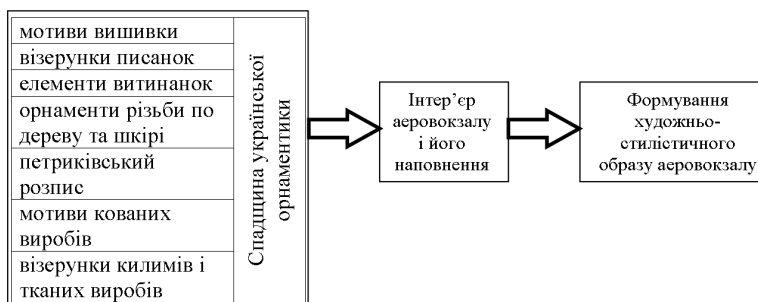

Рис. 1. Вплив спадщини декоративно-прикладного мистецтва України на дизайн інтер'єрів аеровокзалу

Таблиця 2

Варіанти розташування орнаментів у різних зонах і приміщеннях аеровокзалу

Зона	Приміщення	Оздоблені поверхні
для пасажирів	зали очікування та реєстрації пасажирів, кімнати відпочинку	стійка-ресепшн, меблі для сидіння, голів'я ліжок, столи, тумби, шафи, ковдри, килими, гардини, квіткові модулі, світильники
торговельно-розважальна	ресторани, буфети, бари, інтернет-кафе, магазини, кіоски преси	меблі для сидіння, столи, стіни, перегородки, різні опори, вітрини, текстиль, кахлі, дзеркала, світильники
транзитна	коридори, холи, атріуми, сходові клітки, ескалаторні смуги	колони, інші опори, стіни, перегородки, підлогові кахлі, інформаційні вказівники табло, світильники
адміністративно-службова	каси, диспетчерські, кімнати охорони, зали нарад, кабінет керівника, кабінет психолога, медпункт	офісні меблі, скляні та непрозорі перегородки, кахлі, текстиль, теки, світильники, табло, дисплеї, квіткові модулі
техніко-технологічна	багажне відділення, контрольно-пропускні пункти, санвузли	металодетектори, турнікети, конвеєрні багажні стрічки, сантехнічне обладнання, кахлі, дзеркала, світильники

Рис. 2. Проект нового терміналу міжнародного аеропорту «Львів»: а – інтер'єр і елементи використаних на колонах орнаментів; б – план підлоги 1-го поверху і підбір мотивів писанки для мозаїки.

Між тим, національною ідентифікацією українського аеропорту переймаються дипломанти 6-го курсу спеціальності «Дизайн» (Національний авіаційний ун-т). Так, у 2010 році у своєму проєкті особливості петриківського розпису в оформленні аеровокзалу використала Вікторія Зеленкова, а в 2011 році – Володимир Гурін. І у кожного власне бачення даної теми.

Висновки. Таким чином, як альтернативу для збереження народних традицій і національної ідентичності українців в умовах культурної глобалізації дизайнерам сьогодні пропонується використовувати саме українські орнаменти. У ході дослідження визначено способи використання орнаментів у оформленні внутрішніх просторів аеровокзалів, а також варіанти розташування орнаментів у різних зонах і приміщеннях аеровокзалу.

Подальший напрямок дослідження планується проводити у напрямку розширення практичних можливостей використання українських орнаментів у дизайні внутрішніх і зовнішніх просторів різних громадських закладів.

Література:

1. Указ Президента України № 1647/2005 від 24 листопада 2005 року. Про першочергові заходи щодо збагачення та розвитку культури і духовності українського суспільства.
2. Гельфонд А.Л. Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений. – М.: Архитектура-С, 2006. – С. 224-228.
3. Зеленкова В.А. Національна символіка в дизайні пасажирських зон аеровокзалів // Технічна естетика і дизайн: Міжвідомчий науково-технічний збірник. Випуск 9 / Відп.ред. М.І.Яковлев. – К., 2011. – С. 89-91.
4. Комский М.В. Архитектурно-строительные приемы этапного развития аеровокзалов // Трансп. Стр.-во. – 1979. – №5. – С.19-22.
5. Нікішенко Ю. І. Одна з актуальних проблем сучасної вітчизняної етнології // МАГІСТЕРІУМ: Збірник наукових праць. Випуск 34. Культурологія. – К., Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2009. – С. 63-67.
6. Соловчук Л. Термінал Львівського аеропорту одягнуть у вишиванку. – <http://ukraine2012.gov.ua/news/191/37115/> – 2010.
7. Что гложет жителей нашей планеты? // Обзор. – 2007. – № 159 (307). – С. 4.